

ADVIES

Aan : College van Burgemeester en Wethouders Ridderkerk

Van : Maatschappelijk Burgerplatform

Datum : 19 oktober 2023

Betreft : Adviesverzoek re-integratieverordening, verordening loonkostensubsidie en verordening tegenprestatie

Geachte college,

1. Het adviesverzoek

Op 19 september 2023 ontvingen we het verzoek om z.s.m. een advies uit te brengen over de verordening re-integratie, loonkostensubsidie en tegenprestatie. De reden van spoed is de ontvlechting van de BAR-organisatie en de wens om nog in 2023 de nieuwe verordening Re-integratie Participatiewet Ridderkerk 2023 te laten vaststellen door de Raad. Op 26 september 2023 werd als uiterste datum voor het advies genoemd 12 oktober 2023, derhalve in iets meer 3 weken i.p.v. van de gebruikelijke 6 weken.

2. Knelpunten

Door de korte adviestermijn is het MBR niet in de gelegenheid om zorgvuldig en verantwoord een advies op te stellen, en dit om de volgende redenen:

- We zijn niet betrokken in het voortraject; we hebben ons vooraf niet kunnen verdiepen in de materie;
- Er is onvoldoende gelegenheid om in dialoog te treden met de betrokken ambtenaar;
- We hebben geen beleidsnotitie aangetroffen die een onderbouwing geeft van de aangetroffen problematiek en een motivering van gewenste veranderingen; we hebben wel een summiere indicatie hierover;
- We zijn niet in de gelegenheid gesteld om tijdig contact te leggen met de belanghebbende doelgroep; we kunnen hun ervaringen en wensen niet meenemen in onze advisering. Zie hieronder de paragraaf 3 over Burgeradviesraad en/of cliëntenraad;
- Tijdens het langdurig traject van evaluatie en samenvoegen van MBR en BMR (in totaal drie jaar) zijn diverse leden gedemotiveerd geraakt en zijn ze (teleurgesteld) afgehaakt. Op dit moment zijn we onderbezet, zowel kwalitatief als kwantitatief. Het is nodig om het adviesorgaan weer op peil te brengen. Daar zal een ruime tijd in beslag nemen. We bevinden ons thans in een soort overgangperiode.

3. Burgeradviesraad en/of cliëntenraad

In de besprekingen over het samenvoegen van het MBR en BMR hebben we ook gesproken dat de nieuwe Burgeradviesraad Ridderkerk (Adviesraad Sociaal Domein Ridderkerk) tevens een functie zou moeten kunnen vervullen van/voor de cliënten die gebruik maken van o.a. de Participatiewet, temeer omdat de cliëntenraad in 2016 is opgeheven. De nationale ombudsman is heel kritisch over de tendens dat de adviesraden tevens de functie vervullen van de door de Participatiewet voorgeschreven cliëntenraad. Hij bepleit extra inspanningen om de stem van de cliënten goed te laten horen. Zie de bijlagen.

Op dit moment is het MBR –en ook de aankomende Burgeradviesraad Ridderkerk (Adviesraad Sociaal Domein Ridderkerk) - onvoldoende ingericht om mede namens de cliënten van Participatiewet uitspraken te doen. We stellen voor hierin verandering aan te brengen. In een goede samenwerking tussen de gemeente en de Burgeradviesraad kunnen wel stappen worden gezet om de Burgeradviesraad mede een functie van een cliëntenraad Participatiewet te kunnen vervullen. Wij adviseren de volgende maatregel te nemen:

De cliënten van de Participatiewet worden door de gemeente persoonlijk met flyer geïnformeerd over het feit dat het college een 'Burgeradviesraad Ridderkerk' (Adviesraad Sociaal Domein Ridderkerk) heeft ingesteld die, mede namens hun, het gemeentebestuur adviseert over het beleid dat voor hun van belang is. In die flyer wordt tevens vermeld dat cliënten van de Participatiewet zich met vragen/wensen/suggesties van algemene aard zich kunnen wenden tot Burgeradviesraad en op deze manier signalen kunnen afgeven aan het gemeentebestuur. De cliënten van de Participatiewet kunnen zich tevens op de hoogte stellen van de activiteiten van de Burgeradviesraad door zich te abonneren op haar digitale nieuwsbrief. Voor alle duidelijkheid: voor klachten van persoonlijke aard kan men zich wenden tot de klachten coördinator (contactgegevens vermelden). Cliënten kunnen zich desgewenst aanmelden als kandidaat lid van de Burgeradviesraad om zodoende rechtstreeks een bijdrage te leveren aan de advisering aan het gemeentebestuur.

4. Opbouwen van advieskracht

In de komende periode willen we werken aan het versterken van onze functies signaleren en adviseren. We willen ons meer focussen op het ontvangen van signalen wat betreft beleving, ervaring en kennis onder de ca 1.400 gebruikers van de Participatiewet en de ca 900 kinderen die in zo'n situatie opgroeien. We willen die periode gebruiken om meer kennis en ervaring op te doen over de mogelijkheden en beperkingen van de Participatiewet. Op grond daarvan zullen we rapporteren over de ontvangen signalen en eventuele aanbevelingen voor aanpassing beleid en verordening.

Vooralsnog nemen wij het voorstel voor wijziging van de participatieverordening voor kennisgeving aan.

Namens het Maatschappelijk Burgerplatform Ridderkerk

Eddie Rondelez
Wvd voorzitter

Bijlage 1: Ombudsman: Veel gemeenten missen verplichte cliëntenraad (artikel)

Bijlage 2: Adviesraden, word geen vinkje (artikel)

Bijlage 1 Ombudsman: Veel gemeenten missen verplichte cliëntenraad

Daarbij is het voor cliënten extra moeilijk om invloed uit te oefenen binnen gemeenschappelijke regelingen.

Koen Enneking

03 oktober 2023

<https://www.binnenlandsbestuur.nl/sociaal/veel-gemeenten-voldoen-niet-aan-de-verplichting-om-een-clientenraad-te-hebben>

i.v.m. copyright is deze foto verwijderd uit dit document

– De cliëntenraad in vergadering. Foto: Jan Boevex (ANP)

Meerdere gemeenten kennen op het gebied van de Participatiewet geen cliëntenraad, terwijl het intensief betrekken van cliënten al vele jaren wettelijk verplicht is. Dat constateert de Nationale ombudsman in zijn vandaag verschenen rapport. In de gemeenten waar deze raden nog wel aanwezig zijn ervaren zij vaak hindernissen bij het uitvoeren van hun taak. Ook zijn ze zelden bekend bij inwoners die zijn aangewezen op de Participatiewet.

Dat cliëntenparticipatie onder druk staat is niet nieuw. Ook binnen de Wmo blijkt het in de praktijk lastig om het betrekken van cliënten een rol te geven, liet een [eerder ombudsmanrapport](#) zien. Maar dat zoveel gemeenten op het vlak van de Participatiewet niet eens een cliëntenraad hebben, dat had ombudsman Reinier van Zutphen niet verwacht. 'Ik was verbaasd dat heel veel gemeenten die wettelijke verplichting niet nakomen. Uit de gesprekken die wij hebben gevoerd lijkt naar voren te komen dat er nóg minder Participatiewet-clieñtenraden dan Wmo-clieñtenraden zijn', zegt hij.

Geen gehoor

Mogelijk vinden gemeenten deze specifieke doelgroep 'ingewikkeld'. 'Er komt veel samen in de Participatiewet: van Wajongers tot mensen die al heel lang afhankelijk zijn van een bijstandsuitkering. Wellicht weten gemeenten niet hoe ze het gesprek met hen moeten voeren, en het dan maar achterwege laten', vertelt Van Zutphen. 'Het gaat hier om kwetsbare burgers. In vergelijking met Wmo-clieñten is hun inkomenspositie een stuk precairder. Maar die kwetsbaarheid staat niet gelijk aan domheid. Er zit veel wijsheid en ervaring in deze raden. We hebben het intensief betrekken van cliënten niet voor niets in de wet opgenomen, maar veel gemeenten geven daar klaarblijkelijk geen gehoor aan.'

Ander kaliber

De ombudsman ziet een toename van het aantal Adviesraden Sociaal Domein, die gemeenten gevraagd en ongevraagd advies geven. Vaak wordt de cliëntenraad voor de Participatiewet dan opgeheven of samengevoegd met die Adviesraad. Zo'n inspraakorgaan is echter een surrogaat, stelt Van Zutphen. 'Inspraak doet me sterk denken aan zo'n vinkje. 'We hebben met ze gesproken.' Een cliëntenraad is een medezeggenschapsorgaan waar meer bij komt kijken. Dat is echt wel van een ander kaliber dan een inspraakavond. Het ontbreken van zo'n raad gaat echt ten koste van de inspraak en invloed van cliënten.'

Beter opgeleide leden

Daar komt bij dat in veel adviesraden vaak überhaupt geen cliënten zitten. 'Als er wel cliënten in de adviesraad zitten, valt hun stem vaak weg tegen de beter opgeleide leden', is te lezen in het rapport. Wanneer zij niet zelf kunnen meepraten over beleid en uitvoering, gaat dat tegen de bedoeling van de wetgever in.

Het is meteen alles of niets: óf je blijft afhankelijk van een uitkering, óf je kiest voor deze specifieke baan met zoveel uur per week. *Reinier van Zutphen, Nationale ombudsman*

Ambtelijke en politieke wil

De cliëntenraden die er wel zijn, zijn dan weer zelden bekend. Zowel bij inwoners als bij consultants en beleidsambtenaren van gemeenten. 'Mede hierdoor hebben veel cliëntenraden grote moeite om hun achterban te bereiken en om nieuwe leden te werven', schrijft de ombudsman in zijn rapport. De klachtbehandelaar ziet tevens grote verschillen tussen gemeenten. 'De mate waarin het cliëntenraden lukt om invloed uit te oefenen hangt sterk af van de verantwoordelijke wethouder en van de ambtelijke contactpersoon. Als zij zich beiden betrokken opstellen, gaat het goed. Als de politieke en ambtelijke wil ontbreekt, is het voor cliëntenraden bijna onmogelijk om hun invloed te laten gelden.'

Gemeenschappelijke regelingen

Het uitoefenen van invloed blijkt extra moeilijk binnen gemeenschappelijke regelingen. Deze regelingen gaan meestal gepaard met één of meer extra uitvoeringsinstanties. Laatstgenoemden hebben dikwijls een beperkt mandaat. Of de gemeenschappelijke regeling is alleen belast met de uitvoering, terwijl de beleidsontwikkeling bij de deelnemende gemeenten is gebleven. 'Het is voor een cliëntenraad dan lastig om in een vroeg stadium – of überhaupt – betrokken te worden bij nieuwe ontwikkelingen', licht de ombudsman toe.

Ondergesneeuwde wensen

Naast de cliëntenraden ervaren ook individuele burgers onvoldoende invloed. Bijvoorbeeld in de begeleiding naar werk. Van Zutphen ziet dat gemeenten vooral aanbodgedreven te werk gaan. 'De gesprekken richten zich vaak op welke banen beschikbaar zijn, terwijl dat aanbod zelden aansluit op de mogelijkheden en beperkingen van de cliënt. Het is meteen alles of niets: óf je blijft afhankelijk van een uitkering, óf je kiest voor deze specifieke baan met zoveel uur per week. Niet alleen gaat dat veel te abrupt: de wensen van de cliënt raken hierdoor ook ondergesneeuwd. Wat iemand wil komt op de tweede of derde plaats, terwijl de meeste mensen dolgraag willen meedoen.'

Zinvolle dagbesteding

Participatie moet passend en zinvol zijn. Burgers die niet direct in staat zijn tot betaald werk verlangen naar ondersteuning bij het vinden van een andere manier om mee te doen. Ze willen bovendien graag meedenken over een zinvolle tijdsbesteding. Dat komt in de ogen van de ombudsman nu te weinig tot uiting. 'In de samenleving ligt er een te sterke nadruk op betaald werk, maar dat is voor veel mensen simpelweg niet haalbaar. Dat betekent niet dat zij op de bank moeten blijven. Vrijwel alle cliënten die wij spraken willen aan het werk. Het scheidt sociale contacten, is een vorm van dagbesteding en geeft voldoening. Gemeenten moeten hier meer kijken naar bijvoorbeeld beschut werk. Als ik op deze

werkplekken kom zie ik met hoeveel passie deze mensen hun best doen. Mensen willen gewoon graag aan het werk. Neem die wens serieus.'

Vast aanspreekpunt

En als dat toch niet lukt? 'Zorg er als gemeente dan voor dat je regelmatig in contact blijft. De meeste inwoners die langdurig in de bijstand zitten willen dat ook. Zij hebben behoefte aan een vast aanspreekpunt. Veel hebben nu namelijk het gevoel dat ze zijn vergeten', zegt Van Zutphen. Wat hem betreft hoeft de gemeente echt niet elke week te bellen. 'Maar korte gesprekken van een paar minuten. Dan weten inwoners dat hun gemeente nog steeds naar hen omkijkt en meedenkt in een oplossing.'

Bijlage 2 Reinier van Zutphen sprak tijdens Hannie van Leeuwenlezing

“Adviesraden, word geen vinkje”

Interview , 16 december 2021

[“Adviesraden, word geen vinkje” | Nationale ombudsman;](#)

i.v.m. copyright is de foto van Reinier van Zutphen, de Nationale Ombudsman, verwijderd uit dit document

Hoe zorg je er als lokale advies- en cliëntenraad voor dat je relevant bent? En dat je juist die mensen bereikt die je hulp nodig hebben? Op deze vragen gaat Nationale ombudsman Reinier van Zutphen in tijdens de Hannie van Leeuwenlezing op 5 november 2021 in Utrecht. Zijn belangrijkste boodschap voor de leden van de adviesraden: “Word geen vinkje, dat afgestreept moet worden in het traject van een ander.”

Een herinnering uit zijn jeugd: daarmee begint Reinier van Zutphen de negende Hannie van Leeuwenlezing. Zijn eigen grootouders stemden ARP (de voorloper van het CDA) en waren groot bewonderaars van voormalig CDA-lid Hannie van Leeuwen. Al op jonge leeftijd kreeg hij daardoor een hoop mee van haar kwaliteiten.

Betrokken bij mensen

Wat de ombudsman het meest raakte in zijn herinnering aan de oud-politica? Hoe betrokken ze was bij de individuele mens. Wat is belangrijk voor iemand zelf en welke rol kun je daar aan bijdragen? Dat heeft zij op allerlei manieren gedaan. Het team van de ombudsman is er óók voor de individuele burger, als het misgaat met de overheid. Of dat nu gaat om landelijke instanties als UWV en de Belastingdienst, of om lokale gemeentes. De Nationale ombudsman is dus niet alleen de landelijke ombudsman, bekend van de toeslagenaffaire of de aardgascrisis in Groningen. Maar ook de gemeentelijke ombudsman voor driekwart van alle gemeentes in het land.

Werk dat ertoe doet

Net als de adviesraadleden in de zaal (en thuis) is de ombudsman nauw betrokken bij de inwoners van gemeentes. Dat is soms best een uitdaging, vindt hij. Vooral in tijden waarin het vertrouwen in de overheid op de proef wordt gesteld. Van Zutphen: “Hoe kunnen we er samen voor zorgen dat de goede dingen gebeuren? Dat je niet denkt: Ik heb veel tijd en energie in mijn werk gestoken, maar als ik terugkijk, is er zo weinig mee gebeurd. Hoe zorg je ervoor dat je relevant bent voor de inwoners van je gemeente? En dat wat je als adviesraad belangrijk vindt, ook gebeurt?”

Waardevol inzicht

Het belang daarvan onderstreept hij met een persoonlijk voorbeeld. Toen Van Zutphen zes jaar geleden begon als Nationale ombudsman, speelde de Q-koorts-affaire. “Die greep diep in het leven van mensen. Ze werden arbeidsongeschikt, chronisch vermoeid en raakten soms zelfs huizen kwijt.” De (vorige) Nationale ombudsman schreef een rapport over deze affaire met aanbevelingen aan de overheid. De kersverse ombudsman Van Zutphen werd vervolgens gevraagd te vertellen wat er gebeurd was met die aanbevelingen. “Dat kon ik niet zo goed”, blikt hij terug. “Ik wist dat het rapport bestond, maar wat het

precies teweeg had gebracht? Ik had eigenlijk geen idee.” Onhandig, maar het bracht wel een waardevol inzicht. “Mijn team en ik realiseerden ons hoe belangrijk het is om stil te staan bij de opvolging van een onderzoek. Hoe effectief is ons werk?”

Houd zelf de regie

Ook adviesraden moeten de effectiviteit van hun werk bespreekbaar maken. Wat vind ik als lid belangrijk? Hoe heb ik dat aangekaart? En wat is ermee gebeurd? “Word geen vinkje”, waarschuwt de ombudsman. Wat bedoelt de ombudsman met dat vinkje? “Voorkom dat je afgestreept moet worden in het traject van een ander.” Dat heeft hij zelf weleens meegemaakt. Van Zutphen: “Organisaties dachten: Zo, we zijn bij de ombudsman geweest. Hij heeft er iets over gezegd, dan kunnen we nu weer verder met de volgende fase van ons traject.”

Luister naar inwoners

Maar hoe voorkom je dat je een vinkje wordt? Daarvoor is het belangrijk dat je zelf zaken agendeert, benadrukt de ombudsman. “Luister echt naar de verhalen van inwoners. Weet wat er speelt. Waar lopen mensen tegenaan? Wat is het échte probleem?”

Dat licht hij toe aan de hand van een van zijn eerste kwesties, over een Wmo-voorziening. Een meneer wilde huishoudelijke hulp. De gemeente schatte in dat hij zo’n drie of vier uur per week nodig had.

De meneer werd boos. Hij had zeker zeven uur per week nodig. Zijn kleren moesten gestreken worden en alles in huis moest spic en span zijn. Overdreven, dacht de gemeente. Dus werd zijn aanvraag afgewezen. De man diende een klacht in bij de ombudsman. Het team van Van Zutphen wilde weten: Waarom is die man zo boos? Dus gingen ze langs bij hem thuis. Iets wat de gemeente niet gedaan had.

Neem mensen serieus

Wat bleek: de man miste zijn onderbenen en zat in een rolstoel. Hij was doodsbang dat hij een infectie zou oplopen als het huis niet schoon was. Daarom moest zijn kleding ook zo zorgvuldig gestreken worden. De gemeente ging alsnog met hem aan tafel zitten. Uiteindelijk kreeg hij een strijk cursus en nam zijn angst af. “Een simpele oplossing, die voorkwam dat de boel verder ontspoorde”, zegt Van Zutphen. “Neem mensen dus serieus en lever maatwerk.”

Jouw toegevoegde waarde

Verder belangrijk, volgens de ombudsman: Kies issues waar je iets aan kan veranderen. “De decentralisatie terugdraaien? Dat gaat niet gebeuren. Het personeelstekort in de zorg oplossen? Dat gaat ons niet lukken. Kijk waar je wél mogelijkheden hebt. En waar je verstand van hebt. Dan ben je van grote toegevoegde waarde voor de gemeente.”

Richt je daarnaast op de mensen op die uit zichzelf niet makkelijk om hulp vragen. Mensen die hun verhaal moeilijk onder woorden kunnen brengen. “Geef hen een stem, maar ga niet voor ze praten. Zorg dat ze dat zelf kunnen.” De allerbelangrijkste vraag die je dan moet stellen: Wat heb je nodig? “Het antwoord op die vraag is de basis voor je advies aan de gemeente.”

Signalen ophalen

Waar haal je signalen over deze doelgroep vandaan? Door aan te kloppen bij sociaal raadslieden, die met hun poten in de klei staan. Of bij organisaties als SchuldHulpMaatje, Ieder(in) en Humanitas. “Over hoe je dat doet, kan de Koepel je vast adviseren.”

Verder tipt de ombudsman de [Raadbaak](#), een online platform waar professionals ervaringen met elkaar uitwisselen. Want je hoeft het echt niet allemaal alleen te doen.

Omgaan met boze burgers

Henri Lenferink, burgemeester van Leiden, is gevraagd te reageren op de lezing. Hij sluit zich aan bij het verhaal van de ombudsman. Daarnaast vult hij aan: "Probeer als adviesraad niet de beste beleidsambtenaar te zijn. Zuig als een spons op wat je hoort en ziet in de samenleving. En knijp die dan uit, het liefst voor het oog van de wethouder."

Ook Lenferink pleit voor maatwerk en persoonlijk contact met burgers. Ook al zijn veel mensen momenteel boos. Begrijpelijk, volgens Lenferink. "Een belangrijk element in de bestrijding daarvan zit in het persoonlijk contact. Hoe ver ze ook gaan, het blijven burgers van je." Ook voor adviesraden geldt dus: blijf het gesprek aangaan met inwoners.

Kritische vragen

Na het verhaal van Lenferink is het tijd voor vragen uit de zaal. Adviesraden door het hele land zijn vertegenwoordigd, van Deventer tot Bergen op Zoom. Ook de mensen die online meekijken, reageren via de mail. "Heeft de ombudsman nu andere inzichten dan zes jaar geleden, toen hij begon?" En: "Hoe denkt u over de macht en tegenmacht in de gemeentelijke politiek?"

Kijk de lezing terug

Een inspirerende middag, vol persoonlijke verhalen, praktische tips en nieuwe inzichten. Wil je het hele verhaal van Reinier van Zutphen en Henri Lenferink horen? En ben je benieuwd wat de reacties waren? Kijk dan de [negende Hannie van Leeuwenlezing](#) terug.